

Gemeenten richten massaal energiebedrijven op voor stadswarmte

FD.nl

12 september 2024 donderdag 11:39 AM GMT

Copyright 2024 FD Mediagroep B.V. All Rights Reserved

Section: BEDRIJFSLEVEN; Energie; Analyse**Length:** 1415 words**Byline:** Orla McDonald

Body

Het aantal gemeenten dat miljoenen wil investeren in de oprichting van een publiek bedrijf voor stadswarmtelevering neemt fors toe. Gemeenten willen huizen van het gas halen, maar aan de energieprojecten kleven grote financiële risico's, waarschuwen experts. 80% van de grote gemeenten heeft vergevorderde plannen voor een publiek stadswarmtebedrijf. Experts actief in de warmtesector waarschuwen dat decentrale overheden financiële risico's uit het oog verliezen. Volgens gemeenten zijn warmtenetten de enige manier om betaalbare energie te leveren en klimaatdoelen te halen.

Op Urk noemde het gemeentebestuur het 'een historische dag', de beslissing in juli om de visverwerkende industrie te gebruiken om huizen te verwarmen. Bij het koelen van de vis komt restwarmte vrij en die wordt straks via een leidingennetwerk naar 1500 nieuw te bouwen huizen gestuurd. Het was een langgekoesterde wens van de coalitie van SGP, CDA en ChristenUnie. Die haalt klimaatdoelen en de vissers verdienen aan de verkoop van warmte.

Volg vanaf Urk de IJssel zuidwaarts en daar ligt Deventer, een plaats met eenzelfde ambitie. Hier gaat de gemeente warmte afvangen die vrijkomt bij de regionale rioolwaterzuivering. Daarmee kunnen ruim 2000 sociale huurwoningen van het gas worden gehaald. In beide gevallen worden de gemeenten de meerderheidsaandeelhouder in nieuw op te richten energiebedrijven voor stadswarmtelevering.

80% van de grote gemeenten

In heel Nederland zijn er gemeenten die hetzelfde willen, zoals Amsterdam, Utrecht, Eindhoven, Delft en Zuidwest-Fryslân. Bleef het eerder bij plannen, inmiddels zijn veel gemeenten zeer serieus bezig met publieke stadswarmtebedrijven. Op Urk en in Deventer zijn de aanbestedingen inmiddels uitgezet. Voor de financiering kloppen veel gemeenten aan bij BNG, de bank voor de publieke sector.

BNG zegt tegen het FD dat naar schatting 80% van de 32 gemeenten met 100.000 inwoners of meer vergevorderde plannen heeft. Vaak gaat het om leningen van €10 mln of meer. Zo heeft Urk een krediet van €10,5

Gemeenten richten massaal energiebedrijven op voor stadswarmte

mln nodig en Deventer €15,3 mln. De bank denkt dat het aantal publieke stadswarmtebedrijven groeit van een handjevol nu naar vijftig in 2030. Naast gemeenten stappen soms waterschappen en Provinciale Staten in.

De decentrale overheden willen energielevering graag in eigen hand houden, zodat de prijs voor stadswarmte laag blijft voor inwoners, zeggen zij tegen het FD. Ook een nieuw wetsvoorstel is reden voor de trend. Het kabinet eist dat stadswarmtelevering een publieke meerderheidsaandeelhouder heeft. Een wet waar gemeenten hard voor hebben gepleit.

Risico's van grote leningen

Een publiek energiebedrijf oprichten is niet zonder risico's. Het aanleggen van warmte-infrastructuur kost miljoenen en gemeenten moeten daarvoor mogelijk grote leningen aangaan, waarschuwt de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) in een recent rapport. **Vattenfall** en Eneco zijn juist grotendeels gestopt met het bouwen van warmtenetten, omdat de bouwkosten zijn gestegen, [zeiden zij eerder tegen het FD](#).

In het verleden ging het meermaals mis met grote stadswarmteprojecten. Zo moest de gemeente Groningen €6 mln afschrijven, omdat het Staatstoezicht op de Mijnen een streep zette door gebruik van aardwarmte. In Rotterdam liep de rekening hoger op, tot minstens €150 mln verlies, toen het stadswarmtebedrijf geen extra pijpleiding aan bleek te kunnen leggen.

Experts actief in de warmtesector waarschuwen dat decentrale overheden financiële risico's uit het oog verliezen om betaalbare energie te leveren aan burgers en klimaatdoelen te halen. 'In de warmtesector zijn projecten *high risk, low profit*', zegt adviseur bij het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie, Ronald Prins. Hij helpt gemeenten om klimaatdoelen te halen. 'Ambtenaren zijn van goede wil, maar hebben vaak niet de kennis en kunde hiervoor. Net als bij een verbouwing, pakt een warmteproject altijd duurder uit. In een stad als Amsterdam gaat het om een miljardeninvestering, waarbij een overschrijding van enkele procenten al grote problemen veroorzaakt.'

Op Urk wist de gemeenteraad eigenlijk niet goed waar het mee instemde, blijkt uit berichtgeving van [Omroep Flevoland](#). De raadsleden steunden op de kennis van één collega-raadslid met een technische achtergrond, die meer dan honderd vragen stelde aan het college. 'Ik zie vaak enthousiaste ambtenaren die klimaatdoelen willen halen. Het gevaar is dat zij risico's onderschatten', zegt Rutger Bianchi, expert bij adviesbureau Berenschot. 'In Nederland ligt van alles in de ondergrond dat de aanleg van netten kan vertragen. Een ander groot risico is dat burgers zich niet aansluiten. Het energiebedrijf loopt dan inkomsten mis.'

Anders dan private energiebedrijven hoeven wij geen commerciële winst te maken. Wij kijken ook naar maatschappelijke baten Dick Takkebos, directeur Warmtestad Groningen

Bij alle stadswarmteprojecten die Bianchi de afgelopen jaren bestudeerde, kwamen deze risico's in meer of mindere mate voor. Hij zegt dat gemeenten moeten streven naar een projectrendement van 5% tot 7% of genoeg reserves opzij moeten zetten, voor als het misgaat. Voor gemeenten is een laag rendement juist belangrijk; alleen zo blijft de energieprijzen voor inwoners laag.

Betaalbare energie

Gemeenten vinden de kritiek onterecht, vertellen zij aan het FD. Publieke stadswarmtebedrijven zijn juist hard nodig, omdat commerciële partijen als **Vattenfall** en Eneco jarenlang hun monopoliepositie hebben uitgebuit met hoge warmtepreizen tot gevolg. Anders dan bij gas en stroom kunnen klanten niet overstappen van leverancier. 'Wij staan veel dicht bij bewoners. Betaalbare energie staat op nummer één en dat schept vertrouwen', zegt Business Developer Energietransitie bij de gemeente Deventer, Ron Sint Nicolaas.

Deventer steekt geen eigen vermogen in het project en grote leningen gaat de gemeente wel vaker aan, vertelt Sint Nicolaas. 'De risico's zijn behapbaar. Wij schrijven de investeringen af in periodes van vijftien tot veertig jaar. Het verschilt niet veel van investeren in rioleringsbuizen dus dat wij geen ervaring hebben met grote projecten is onzin', zegt Sint Nicolaas. Om tegenvallers op te vangen zet Deventer €9,1 mln weg in een reservepot.

Gemeenten richten massaal energiebedrijven op voor stadswarmte

'Anders dan private energiebedrijven hoeven wij geen commerciële winst te maken. Wij kijken ook naar maatschappelijke baten, zoals een duurzame toekomst voor alle Groningers', zegt Dick Takkebos, directeur Warmtestad Groningen. Na de tegenvaller met aardwarmte, wist Groningen alsnog een stadswarmtenet te bouwen dat draait op restwarmte van een datacenter. Inmiddels zijn 6000 huizen aangesloten. 'We laten ons niet door incidenten uit het veld slaan. We willen van het gas af en betaalbare energie bieden', aldus Takkebos.

Op Urk is de gemeente grootaandeelhouder in een joint venture met de private energieleverancier InWarmte, waar het bekendere Essent een indirect belang in heeft van 33%. Volgens commercieel directeur Martin Marquering staat het project sterk juist door de samenwerking tussen publieke en private partijen. 'Klassieke warmtebedrijven als **Vattenfall** en Eneco zijn meer vastgeroest in hun bedrijfsmodel', zegt hij.

Eenmalige aansluitkosten

Volgens Prins kunnen gemeenten beloftes niet altijd waarmaken. De meeste gemeenten bouwen daarom een extra financiële zekerheid in door bewoners eenmalige aansluitkosten te laten betalen. Zo bedraagt op Urk de totale investering €30,5 mln. Naast leningen en subsidies betalen kopers van de nieuwbouwhuizen €9500, los van hun maandelijkse energierekening. Prins: 'Bij andere projecten kom ik bedragen tegen tussen de €6000 en €20.000 per woning'.

Ondanks zijn kritiek is de adviseur voorstander van een publieke meerderheidsaandeelhouder. 'Gemeenten hebben gelijk over dat ze dicht bij bewoners staan. Maar zonder meer financiële garanties vanuit het Rijk lukt het ze niet.' Ook BNG is positief over de ontwikkeling: 'Het is belangrijk dat de prijs voor stadswarmte daalt, zodat het aantal klanten toeneemt. Gemeentelijke energiebedrijven kunnen daarin slagen en wij willen ze helpen.' Daarnaast zegt de bank dat het nooit een lening zal verstrekken aan een gemeente met een financieel slecht onderbouwd plan.

De Tweede Kamer vergadert eind september met de minister voor Klimaat, Sophie Hermans (VVD). De kans dat er meer geld bijkomt lijkt klein. Het kabinet trok dit jaar al €1 mrd extra uit voor een subsidieregeling en stak €200 mln in een waarborgfonds.

<https://fd.nl/bedrijfsleven/1525165/warmtenetten-financieel-fiasco-voor-energiebedrijven>

Load-Date: September 12, 2024